

INCREASING EFFICIENCY IN EDUCATIONAL COMMUNICATION THROUGH INTERCULTURAL EXPERIENCES

Cornelia Stan, Lecturer, PhD, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: Educational practice permanently demonstrates the importance of taking up models of good practice in terms of teaching components. Of these models, those oriented towards the optimization of communication in educational contexts represent a very significant category, as new challenges constantly arise in the teacher-student, teacher-family or student-student relationship, determined not only by the educational offer-expectations balance, but also by the characteristics of those involved in the steps of pedagogical training, with a strong cultural footprint.

In this complex setting of a society becoming more open to multicultural and intercultural influences, the school must effectively integrate teaching strategies and elements of educational content that favor the development of learners. Educational communication, in report to the many correlated aspects, can be supported by the intercultural experience of teachers or students that, thanks to the various elements of culture, tradition, spirituality with which they have been in contact over time, can work optimally in order to support an efficient educational activity.

Keywords: intercultural experiences; educational context; efficient communication; culture; multiculturalism.

Fundamente teoretice

În prezent, cultura suportă implicații majore datorită globalizării vieții politice, economice și sociale. În aceste condiții indivizii se află frecvent în situația de a-și modifica propriile valori culturale, percepții și judecăți, în cadrul experiențelor de viață sau de educație, ce presupun interacțiuni multiculturale, care stau la baza interculturalității.

Multiculturalitatea și interculturalitatea trebuie luate în considerare în construirea unui mediu educațional funcțional și tolerant, în care comunicarea interumană îndeplinește un rol esențial. Începând din anii 1980, comunicarea a devenit un domeniu de interes major, fiind asociată frecvent cu conceptul de competență comunicativă, adăugându-se treptat noțiunea de *comunicare transnațională* (noțiune utilizată pentru prima dată de Manfred Bock, la Conferința Asociației pentru Limbi Străine Moderne, în 1982). Acest termen reflectă nu doar relația dintre două limbi străine ci și o anumită cultură de origine a acestora. Practic nu putem separa comunicarea de cultură, iar într-un mediu multicultural, comunicarea trebuie să se asocieze permanent particularităților culturale ale actanților comunicării. Interculturalitatea se sprijină pe interacțiune lingvistică deoarece, așa cum aprecia E. Sapir încă de la începutul secolului XX, „limba nu există în afara culturii, adică în afara angrenajului moștenit social de practici și credințe care determină textura vieților noastre” (Sapir, E., 1921, p.100).

În această accepțiune, trebuie să privim competența interculturală în strânsă corelație cu cea comunicațională, într-un proces de învățare și transformare culturală și interculturală, prin care omul se poate adapta la o altă cultură. Aceasta implică însă și preexistența sau dezvoltarea unor *abilități de comunicare* – ce favorizează interacțiunea dintre indivizi, dincolo de diferențele culturale care îi definesc; *elemente cognitive* ce conduc la o gândire logică, flexibilă, orientată spre elemente axiologice, de valorizare a informațiilor selectate din

patrimoniul altor culturi; o anumită *sensibilizare interculturală* care permite acceptarea elementelor cu adevărat prețioase specifice altor culturi (Rakotomena, 2005).

Pentru atingerea acestui scop trebuie să luăm în discuție principiile pedagogiei constructiviste, care aduce în prim-planul formării nu doar preluarea de-a gata a ideilor și opiniilor educatorului sau diversilor susținători ai unor teorii explicative raportate la contextul educațional, ci și experiența concretă a celui care învață, în cadrul căreia își formează propriile păreri și argumente care dovedesc capacitatea sa de a învăța activ. Din acest motiv am apreciat că elementele interculturale experiențiale pot să susțină cu mai mare impact demersurile de realizare ale unui proces educațional eficient. Interacțiunea (în special cea din cadre formale), cu tot ceea ce înseamnă elemente ale unor culturi diferite poate să influențeze viziunea despre lume, modul de percepere și înțelegere a celor din jur, respectul pentru elementele de diversitate (Clanet, C., 1993).

Pornind de la aceste considerente am apreciat că în realizarea dezideratelor unei formări interculturale în cadrul învățământului românesc este necesar să exploatăm experiența cadrelor didactice sau educabililor care au activat sau au participat la activități educaționale în sisteme educaționale străine, în contextul unor activități profesionale sau axate pe schimb de experiență. Experiența interculturală ar permite achiziționarea de informații care sprijină adaptarea la mediu, dar și scăderea gradului de vulnerabilitate în fața unor situații noi, necunoscute, de interacțiune cu elemente diferite de cultură.

Metode

Ca metodă de bază a cercetării am utilizat ancheta pe bază de chestionar. Au fost elaborate și administrate două chestionare: unul adresat cadrelor didactice și al doilea adresat elevilor și studenților. Itemii celor două chestionare au fost în parte similari, dar adaptați nivelului de pregătire și experiență a celor două categorii de participanți. Am încercat să înregistrez aspecte care au contribuit la optimizarea, în general, a activității didactice, precum ar fi:

- gradul în care experiența interculturală a condus la identificarea și clarificarea unor stereotipuri, prejudecăți etc. prezente în diferite spații culturale;
- măsura în care experiența interculturală dobândită a determinat formarea unor deprinderi comportamentale impuse de diversitatea culturală;
- gradul de ameliorare a dimensiunii comunicative în spațiul educațional, ca rezultat al experienței interculturale;
- ameliorarea dimensiunii cognitive și a celei afective în spațiul educațional, ca rezultat al experienței interculturale;
- măsura în care experiența interculturală a condus la formarea de atitudini intergrupale pozitive în spațiul educațional;
- exemple de situații educaționale în care s-a valorificat optim experiența culturală a grupurilor etnice cu care s-a interacționat.

Participanți

Cercetarea noastră a vizat două loturi de participanți, selectați intenționat, în acord cu problematica ce ne-a interesat. Primul lot a fost constituit din cadre didactice care au susținut sau au participat la activități educaționale în cadrul unor programe desfășurate în sisteme de

învățămint din afara României. Al doilea lot de subiecți a fost constituit din elevi și studenți care au avut ocazia să participe la programe de educație în afara țării. Caracteristicile loturilor de subiecți au fost determinate în acord cu răspunsurile la întrebările factuale din chestionar.

Prin urmare, lotul de subiecți format din cadre didactice a cuprins un număr de 68 de persoane. Dintre acestea 6 lucrează în învățământul preșcolar, 4 în învățământul primar, 11 în învățământul gimnazial, 13 în învățământul liceal și 34 în învățământul superior. Precizez faptul că, numărul profesorilor care au lucrat efectiv în sistemele educaționale ale altor țări fiind relativ redus, am extins eșantionul și la nivelul cadrelor didactice care nu au avut contracte de muncă în străinătate, ci au participat la diferite formări profesionale și schimburi de experiență. În ceea ce privește vechimea în învățământ a acestora, 5 au sub 3 ani vechime, 29 au o vechime între 3-5 ani, 12 între 5-10 ani, iar 22 au o vechime mai mare de 10 ani. Țările în care cadrele didactice au profesat în domeniul educațional (sau în care au avut ocazia să interacționeze intercultural în cadrul unor activități educaționale) au fost: SUA (pentru un număr de 17 persoane), Germania – 15 persoane, Franța – 11 persoane, Canada – 8 persoane, Italia – 5 persoane, Australia – 4 persoane, Marea Britanie – 4 persoane, Elveția, Austria, Grecia și Spania – câte 1 persoană. Intervalul de timp în care au interacționat intercultural în cadrul unor activități educaționale în afara sistemului educațional românesc a fost cuprins între 2 ani și 6 săptămâni (am exclus din eșantionul de subiecți cazurile care au avut experiențe sub 6 săptămâni, apreciind că nu există un impact reprezentativ în urma unor interrelaționări culturale de scurtă durată). Așadar, 6 dintre cadrele didactice chestionate au predat în străinătate în jur de 2 ani, 3 dintre acestea au predat între 1 an și jumătate și 2 ani, 9 – aproximativ 1 an, 23 au avut experiențe educaționale în jur de 6 luni, 13 – aproximativ 3 luni, iar un număr de 14 profesori au avut ocazia să experimenteze activități educaționale pe o durată mai scurtă de 3 luni. În privința modalității prin care profesorii au avut acces la experiențe educaționale în alte țări decât România, 16 au precizat că au fost angajați cu contract de muncă, pe o perioadă determinată, 33 au participat la aceste activități prin programe de formare profesională (Leonardo da Vinci, Comenius, Erasmus, Grundtvig ș.a.) iar 19 au efectuat diverse schimburi de experiență prin instituția angajatoare.

Un alt aspect care ne-a interesat a fost cel al naționalității, respectiv al etniei copiilor cu care aceste cadre didactice au lucrat sau lucrează în România, însemnând că există oportunitatea de a interfera mai multe culturi în contextul educațional. Prin urmare, am constatat faptul că 12 cadre didactice au menționat că lucrează cu copii de etnie maghiară, 9 au menționat copii de etnie germană, 6 – copii de etnie ucraineană, 31- copii de etnie rromă. Un număr de 10 cadre didactice au menționat și alte naționalități sau etnii ale copiilor pe care îi educă, cum ar fi italiană, filipineză sau franceză. Precizăm faptul că am specificat în chestionar să fie luați în calcul și copiii care s-au născut în România dar au plecat în străinătate cu părinții și au revenit în sistemul educațional românesc după o perioadă de timp în care au fost incluși în programe educaționale în țările în care au trăit, dar și copiii care s-au născut în alte țări, apoi s-au înscris în sistemul nostru de învățământ. Am urmărit și aceste aspecte deoarece cultura unor țări în care copiii au avut ocazia să trăiască o perioadă de timp de cel puțin un an își poate lăsa amprenta asupra formării lor.

Al doilea lot de subiecți a fost format din 57 elevi și studenți. Dintre aceștia, 13 sunt înscriși în învățământul gimnazial, 18 în învățământul liceal și 26 sunt studenți. Precizez că am intenționat să administrez chestionarul și unor elevi din ciclul primar, dar în urma unor

aplicări-test am concluzionat că nu sunt îndeajuns de maturi pentru a reflecta asupra impactului avut de experiențele interculturale, ceea ce m-a determinat să renunț la acest segment de populație. Țările în care elevii și studenții au învățat (sau în care au avut ocazia să interacționeze intercultural în cadrul unor activități educaționale) au fost: Spania –14 persoane, Italia – 11 persoane, Germania – 10 persoane, Franța – 8 persoane, Marea Britanie – 6 persoane, SUA - 3 persoane, Grecia - 2 persoane, Austria, Canada și Ungaria câte 1 persoană. Intervalul de timp în care au interacționat intercultural în cadrul unor activități educaționale în afara sistemului educațional românesc a fost cuprins între 4 ani și aproximativ 2 luni. Prin urmare, 3 dintre elevii și studenții chestionați au învățat în străinătate mai mult de 5 ani, 4 dintre aceștia au fost înscriși în alte țări la școală pentru o durată de aproximativ 3 ani, 5 – între 2 ani și 2 ani și jumătate, 14 pentru aproximativ 1 an, 18 au avut experiențe educaționale în jur de 6 luni, iar un număr de 13 elevi/studenți au avut ocazia să experimenteze activități educaționale pe o durată între 2 și 3 luni.

În privința modalității prin care elevii și studenții au avut acces la experiențe educaționale în alte țări decât România, 11 studenți au precizat că au fost angajați cu contract de muncă pe o perioadă determinată (prin programe studentești), 8 au participat la aceste activități prin programe Erasmus, iar 38 au fost plecați cu familiile lor în străinătate pe perioade mai lungi de timp și au studiat în țările menționate.

În ceea ce privește naționalitatea și etnia colegilor (altele decât cea română) cu care acești elevi și studenți au învățat/învață în sistemul de învățământ românesc am constatat faptul că 21 dintre subiecți au menționat colegi de etnie maghiară, 19 - copii de etnie rromă, 5 au menționat colegi de etnie germană, 4 – colegi de etnie ucraineană iar 8 elevi/studenți au menționat și alte naționalități sau etnii ale colegilor de școală, cum ar fi franceză, senegaleză, italiană, spaniolă sau tunisiană.

Designul cercetării

4.1.Scopul și premisele cercetării

Scopul cercetării realizate a fost reprezentat de constatarea gradului în care experiența interculturală a cadrelor didactice dar și a elevilor sau studenților favorizează optimizarea comunicării din spațiul școlii, implicând pozitiv derularea activităților educaționale.

Premisele cercetării au fost următoarele:

- la nivelul sistemului educațional din România se manifestă noi provocări în relaționarea educator-educat, determinate într-o măsură semnificativă de caracteristicile culturale tot mai variate ale indivizilor;
- societatea românească este din ce în ce mai deschisă influențelor multiculturale și interculturale, datorită creșterii mobilității persoanelor, favorizată de posibilitatea de circulație liberă în spațiul european;
- activitățile didactice se axează pe comunicarea educațională, aspect care impune reconsiderarea elementelor de cultură, tradiție, spiritualitate ale celor educați, care provin din ce în ce mai mult din medii multiculturale diverse;
- experiența interculturală a cadrelor didactice sau elevilor/studenților determină ameliorarea dimensiunii comunicative în spațiul educațional;

- experiența interculturală a cadrelor didactice sau elevilor/studentilor determină în egală măsură și ameliorarea dimensiunii comportamentale și conduce la formarea de atitudini intergrupale pozitive în spațiul educațional;

- experiența interculturală anterioară a profesorilor favorizează identificarea și clarificarea unor stereotipuri, prejudecăți etc. prezente în diferite spații culturale, care pot împiedica comunicarea eficientă în mediul social în general și în cel școlar în special.

4.2. Proceduri

Microcercetarea realizată a presupus o primă etapă, care a constat în identificare unor posibili subiecți încadrați în eșantionul experimental și chestionarea acestora. Acest aspect a presupus selectarea cadrelor didactice și a elevilor sau studenților care au avut ocazia să predea sau să învețe în sisteme educaționale din alte țări decât România, conform precizărilor menționate la secțiunea *Participanți*.

A doua etapă a cercetării a fost reprezentată de analiza și interpretarea datelor obținute din chestionare, stabilindu-se punctele comune sau diferite dintre opiniile profesorilor și ale elevilor/studentilor, ca și impactul experienței culturale asupra eficientizării activității educaționale bazate pe comunicare.

Cea de a treia etapă s-a axat pe elaborarea unui set de sugestii raportate la valorificarea experienței interculturale dobândite de către profesori sau elevi și studenți, care ar putea constitui bazele unor programe viitoare de formare continuă. Aceste programe ar trebui să contribuie la optimizarea activității educaționale în general, echilibrând dimensiunea comunicativă cu cea cognitivă și afectivă, în contextul unui mediu educațional caracterizat de alteritate, diversitate și multiculturalism.

Rezultatele obținute ar putea fi luate în considerare în contextul adaptărilor curriculare la toate nivelurile de învățământ, în scopul realizării unor demersuri centrate pe educație interculturală și pe învățare interculturală. Un astfel de rezultat ar facilita o mai bună integrare socială și profesională, favorizând interacțiunile dintre membrii societății, în toate cadrele existenței.

Rezultate

Chestionarul aplicat cadrelor didactice a demonstrat că majoritatea profesorilor a apreciat că experiența interculturală anterioară a contribuit în mare măsură la optimizarea, în general, a activității didactice actuale, dobândind o nouă viziune asupra modului în care se pot realiza activitățile educative prin valorificarea maximală a tradițiilor și valorilor multiculturale. Spre exemplu, în ceea ce privește contribuția experienței interculturale în identificarea și clarificarea unor stereotipuri sau prejudecăți prezente în diferite spații culturale, care pot afecta buna comunicare educațională, 72,05% dintre profesori au apreciat că în mare măsură au dobândit această abilitate, în timp ce 27,94% au răspuns că acest lucru s-a manifestat în măsură potrivită în activitatea lor. Un procent de 89,70% dintre profesori au apreciat că s-a înregistrat un impact semnificativ al experienței interculturale asupra formării unor deprinderi impuse de diversitatea culturală, în timp ce 8,82% au considerat că impactul a fost mai puțin prezent iar 1,47% nu cred că au fost influențate deprinderile acordate la elemente de diversitate culturală, neexistând o astfel de necesitate în mediul în care activează.

O interogare explicită s-a realizat cu privire la rolul experienței interculturale asupra eficientizării comunicării educaționale. Astfel, majoritatea cadrelor didactice (92,64%) au

apreciat că aceasta a condus la o comunicare mai bună cu educații, favorizată fiind întreaga activitate derulată cu aceștia. Un procent de 7,35% dintre respondenți au apreciat că experiența dobândită în alte cadre multiculturale a influențat comunicarea educațională într-o măsură potrivită.

A fost verificată și opinia profesorilor cu privire la impactul pe care învățarea interculturală l-a avut asupra ameliorării dimensiunii cognitive în spațiul educațional. Prin urmare, 73,52% dintre aceștia au menționat faptul că elementele de cunoaștere a specificului cultural al altor etnii i-a ajutat în mare măsură să îmbunătățească în sistemul românesc de învățământ dimensiunea cognitivă a activităților educaționale. Un procent de 17,64% dintre profesori au apreciat impactul ca fiind potrivit asupra ameliorării componentei cognitive, în timp ce 8,82% nu consideră că experiența interculturală a favorizat semnificativ dimensiunea cognitivă a activităților desfășurate de școală.

În privința dimensiunii afective a activității educaționale, 72,09% dintre profesori au apreciat că experiența i-a ajutat să construiască în mare măsură un cadru educațional axat pe empatie și apropiere afectivă între educatori și educați, aspect ce amprentează favorabil comunicarea și relaționarea în mediul școlar. Alți 8,82% dintre profesori au subliniat că impactul interculturalității exersate este relevant într-un grad mediu în conturarea dimensiunii afective în școală și construirea cadrului educațional optim.

În mod interesant, toți respondenții au fost de acord că experiența interculturală dobândită i-a sprijinit în mare măsură în ameliorarea dimensiunii comportamentale și în formarea de atitudini intergrupale pozitive în spațiul educațional, determinând un cadru educațional bazat pe o bună relaționare, în care respectul reciproc și recunoașterea valorilor culturale ale celorlalți constituie condiție esențială pentru acest mediu.

Dorind să verific existența unei corespondențe între efectele experienței interculturale și caracteristicile profesorilor implicați în aceste experiențe, nu am descoperit elemente relevante între nivelul de învățământ la care predau, țările în care au dispus de experiențe interculturale sau etnia celor pe care îi aducă. Totuși pare să se manifeste o legătură între perioada de timp petrecută în sistemul educațional din alte țări și relevanța efectelor pozitive asupra activității didactice actuale, dar și între modalitatea prin care au ajuns să dispună de experiența interculturală. Astfel, majoritatea profesorilor care au lucrat cu contract de muncă în școli din alte țări (89%) par să-și fi dezvoltat în mai mare măsură abilități care favorizează activitatea didactică în special și cea de comunicare în special, comparativ cu cei care au plecat prin programe de formare sau schimburi de experiență. Acest aspect se poate interpreta ca și o dovadă a seriozității implicării în activitatea prestată în alte țări, în corespondență cu solicitările acesteia.

În privința răspunsurilor elevilor și studenților, 71,92% dintre aceștia apreciază că experiența interculturală anterioară i-a ajutat să se integreze mai ușor în colectivul clasei, constituind un semnificativ exercițiu al interrelaționării. Totuși un număr de 16 elevi, reprezentând 28,07% din eșantionul de subiecți, au considerat că experiența lor i-a sprijinit într-o măsură medie în integrarea școlară, deoarece există multe aspecte cu care nu au fost familiarizați în țările în care au fost educați anterior.

Încercând să identificăm modul în care elevii/studenții reușesc să accepte mai ușor diferențele dintre persoanele din jur (privind obiceiurile, comportamentele acestora, diferențele de aspect fizic etc.), ca rezultat al propriei experiențe interculturale, 84,21% dintre

aceștia au fost de acord că acest lucru este demonstrat prin ușurința modului în care se manifestă disponibilitate pentru cunoașterea, înțelegerea și acceptarea diferențelor dintre colegi. În același timp 12,28% dintre elevi au precizat că experiența lor nu îi ajută în mod necesar în cunoașterea celorlalți, care pot fi diferiți de cei cunoscuți anterior, având altă cultură. Un procent de 3,50% dintre respondenți au precizat că deși acest aspect este prezent, impactul asupra acceptării diferențelor dintre persoane este mic, existând încă unele dificultăți.

Analizând răspunsurile celor chestionați cu privire la rolul experienței interculturale asupra favorizării comunicării cu cei din jur, 94,73% dintre elevi au considerat că experiența îi ajută să comunice optim cu cei din jur, atât în mediul educațional cât și în cel social în ansamblul său, iar 5,26% dintre aceștia au menționat totuși existența unor probleme în comunicarea cu cei din jur, acestea datorându-se însă faptului că nu cunosc bine limba (fiind vorba de studenții care au fost înscriși recent în sistemul educațional românesc, având alte naționalități).

Cu privire la influența educației interculturale asupra capacităților elevilor de a-i înțelege pe ceilalți (aspect care ar favoriza dimensiunea afectiv-empatică), 47 dintre cei chestionați au apreciat că experiența de viață din alte țări i-a determinat în mare măsură să-i înțeleagă mai ușor pe ceilalți, care au anumite opinii, valori după care se ghidează, în timp ce 26,31% dintre elevi au apreciat că impactul empatic este mediu, iar 5 dintre studenții chestionați au considerat că interculturalitatea nu este relevantă pentru dezvoltarea competențelor empatică.

Din analiza răspunsurilor vizând efectul experienței interculturale asupra conduitei și relaționării cu cei din jur, 85,96% dintre respondenți cred că au dezvoltat abilități de colaborare într-o măsură semnificativă, aspect care favorizează întreaga activitate educațională, pornind de la comunicare și până la conduită. Totuși 14,03% dintre studenții chestionați apreciază că indiferent de experiența interculturală de care dispun, se manifestă dificultăți în relaționarea cu cei din jur, motivele fiind însă raportate la absența abilităților de comunicare sau la dificultatea de a stabili contacte sociale cu cei din jur, indiferent cărei culturi îi aparțin. La fel ca în cazul profesorilor, cu cât durata în care au dispus de experiență interculturală a fost mai mare, cu atât par să fie mai relevante și efectele pozitive asupra dimensiunilor explorate prin itemii chestionarului.

Pentru o ilustrare mai exactă a aspectelor prezentate mai sus voi prezenta în tabelele 1 și 2 datele obținute în urma analizei chestionarelor:

Aspecte influențate de experiența interculturală	Nr. total -68			%		
	Mare măsură	Potrivit	Mică măsură	Mare măsură	Potrivit	Mică măsură
Identificarea și clarificarea unor stereotipuri, prejudecăți etc. prezente în diferite spații culturale	49	19	-	72,05	27,94	-
Formarea unor deprinderi impuse de diversitatea culturală	61	6	1	89,70	8,82	1,47

Ameliorarea dimensiunii comunicative în spațiul educațional	63	5	-	92,64	7,35	-
Ameliorarea dimensiunii cognitive în spațiul educațional	50	12	6	73,52	17,64	8,82
Ameliorarea dimensiunii afective în spațiul educațional	62	6	-	72,09	8,82	-
Ameliorarea dimensiunii comportamentale și formarea de atitudini intergrupale pozitive în spațiul educațional	68	-	-	100	-	-

Tabel 1. Opinia profesorilor referitoare la impactul experienței interculturale asupra optimizării activității educaționale

Aspecte influențate de experiența interculturală	Nr.total-57			%		
	Mare măsură	Potrivit	Mică măsură	Mare măsură	Potrivit	Mică măsură
Integrare optimă în colectivul clasei	41	16	-	71,92	28,07	-
Ameliorarea dimensiunii comunicative în spațiul educațional	54	3	-	94,73	5,26	-
Ameliorarea dimensiunii cognitive în spațiul educațional	48	7	2	84,21	12,28	3,50
Ameliorarea dimensiunii afective în spațiul educațional	47	15	5	82,45	26,31	8,77
Ameliorarea dimensiunii comportamentale și formarea de atitudini intergrupale pozitive în spațiul educațional	49	8	-	85,96	14,03	-

Tabel 2. Opinia elevilor/studentilor referitoare la impactul experienței interculturale asupra optimizării activității educaționale

O analiză comparativă a aspectelor comune reflectate în cele două chestionare se poate observa și în fig.1., în care sunt ilustrate opiniile profesorilor și elevilor cu privire la impactul pe care experiența interculturală îl are asupra diferitelor aspecte ale activității educaționale, remarcându-se o oarecare unitate de păreri, ceea ce confirmă faptul că pentru ambele categorii aceste experiențe au avut relevanță.

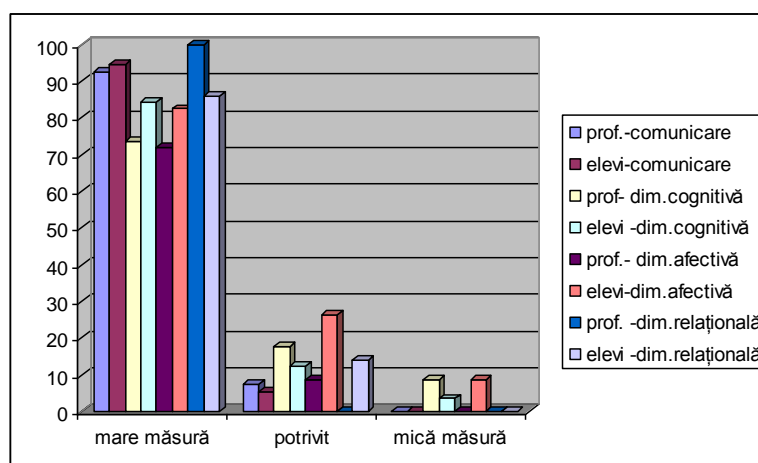

Fig. 1. Ilustrarea comparativă a răspunsurilor profesorilor și elevilor cu privire la impactul experienței interculturale asupra diferitelor aspecte ale mediului educațional

De remarcat este faptul că atât profesorii cât și elevii au apreciat în majoritatea lor că experiența interculturală poate favoriza toate componentele actului educațional și în mod prioritar comunicarea. Acest fapt susține ipoteza că trebuie intervenit cât mai de timpuriu în educația copiilor din perspectiva formării interculturale, atâta timp cât școala viitorului va dobândi un caracter multicultural din ce în ce mai pronunțat, iar dezideratul primar al acestora va fi în continuare o educație eficientă în toate planurile formării.

Concluzii

Prin valorificarea rezultatelor obținute în urma analizei datelor chestionarelor ne-am propus elaborarea unor sugestii care să contribuie la optimizarea activităților educaționale, la baza cărora stă o comunicare eficientă.

- Deoarece, conform datelor obținute, educația interculturală poate influența în mare măsură comunicarea, recomandăm ca aceasta să-și dezvolte o aplicabilitate la nivelul tuturor ariilor educației, atât în cadrul educației formale, cât și în cea nonformală sau informală (Gobel, K., & All, 2007).

- Aceasta ar viza formarea unui set de achiziții care să includă cunoștințe culturale, atitudini, comportamente și competențe care să favorizeze activitatea educațională în ansamblul său.

- Dezvoltarea abilităților comunicaționale pe fondul învățării interculturale reprezintă nucleul unei bune integrări sociale, în cadrul oricărei societăți, chiar dacă aceasta are un caracter multicultural accentuat.

- Asigurarea unei mobilități mai ridicate în educație și formare profesională prin creșterea ofertei de programe destinate cadrelor didactice sau elevilor/studentilor, axată pe schimburi de experiență realizate în sisteme de învățământ ale altor state.

Dezideratele educației interculturale sunt tangibile, sunt realiste, iar practica educațională demonstrează acest lucru. Ceea ce trebuie să facem este să accentuăm caracterul intercultural al activităților instructiv-educative și, în limita posibilităților să extindem formarea interculturală și la nivelul educației adulților.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

- Clanet, C., (1993), *L'interculturel, introduction aux approches interculturelles en éducation et en sciences humaines*, Presses Universitaires du Mirail, Toulouse
- Elliott, C., Adams, J.R., Sockalingam, A., (1999), *Multicultural Toolkit. Toolkit for Cross-Cultural Collaboration*, <http://www.awesomelibrary.org/multiculturaltoolkit-stages.html>
- Gobel, K., & All , (2007), *Promoting Intercultural Learning in English as a Foreign Language: The Interplay of Teachers and Students Experience in Class*, presented at the Congress of the European Association of Research on learning and Instruction, Budapest
- Jandt, F., E., (2007), *An Introduction to Intercultural Communication: Identities in a Global Community*, Sage Publication
- Rakotemana, M.H., (2005), *Les ressources individuelles pour la compétence interculturelle individuelle*, dans *Revue internationale sur le travail et la société*, Octobre 2005
- Sapir, E., (1921), *Language: An Introduction to the Study of Speech*, New York, <http://www.bartleby.com/186/>, p.100.